

Motion till riksdagen 2020/21:3302

av Johan Forssell m.fl. (M)

Åtgärder mot gängbrottsligheten

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om dubbla straff för kriminella som begått gängrelaterad brottslighet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en möjlighet till visitationszoner och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt införa en möjlighet att döma till vistelseförbud och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska vara straffbart att vara med i ett kriminellt gäng och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge polisen kraftigt förstärkta möjligheter till avlyssning och övervakning av gängmedlemmar och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en ny huvudregel i sekretesslagstiftningen som innebär att myndigheter ska dela all relevant information med polisen och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla relevanta myndigheter ska delta aktivt i det brottsbekämpande arbetet och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fler LVU-omhändertaganden och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fler gängmedlemmar ska utvisas från Sverige – oavsett om de dömts för brott – och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett system med anonyma vittnen och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sänka gränsen för obligatorisk häktning och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sänka gränsen för när hemliga tvångsmedel får användas och tillkännager detta för regeringen.

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om sänkt gräns för när hemlig rumsavlyssning får användas och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att åklagare ska kunna fatta interimistiska beslut om hemlig rumsavlyssning och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anpassa reglerna om beslag och husrannsakan till modern teknik och dagens förutsättningar och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör ratificera cybercrimekonventionen och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra reglerna kring hemlig övervakning av elektronisk kommunikation och hemliga tvångsmedel och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge polisen möjlighet att besluta om s.k. zonförbud och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för att klara upp fler brott och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om polisens hundresurs för att hitta fler vapen och narkotika och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga polisens möjlighet att betala ut tipspengar, särskilt i syfte att komma åt fler illegala vapen, och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera den lagstiftning som infördes 2014 om strafflindring vid medverkan till utredning av egen brottslighet och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör bli straffbart att lämna falskt alibi i polisförhör och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera brott mot lagen om brandfarliga och explosiva varor på försöks-, förberedelse- och stämpningsstadiet och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för personer som ertappas med sprängmedel på allmän plats och i kriminella miljöer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bättre tillsyn och kontroll av sprängmedel och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa krav på DNA-märkning av kommersiella sprängmedel och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka möjligheterna till vård för dem som missbrukar narkotika, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fler missbrukare ska kunna dömas till kontraktsvård och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fler unga missbrukare behöver få tvångsvård och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om specialiserade narkotikapoliser och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att distansutmätning ska kunna ske i betydligt fler fall än i dag och tillkännager detta för regeringen.

33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att i större utsträckning utmäta även tillgångar som kriminella har fått i skadestånd och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över bestämmelserna kring beslag i syfte att utöka möjligheterna att beslagta brottsvinster från gängkriminella och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skyldighet att registrera personuppgifter vid köp av kontantkort och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett nationellt exitprogram för gängmedlemmar med obligatoriskt deltagande för dömda gängkriminella och villkora den villkorliga frigivningen med deltagande i detta och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Försäkringskassan ska ges ytterligare verktyg att dra in de ersättningar som dömda gängmedlemmar uppbär och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rätten till permission bör dras in för det fall den dömda inte deltar i exitprogrammet samt om att den dömda gängmedlemmen vid en pågående gängkonflikt inte bör få permission alls och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka möjligheterna till kamerabevakning och om att samhällets och allmänhetens intresse av trygghet och av att brott klaras upp ska ges en ökad tyngd då ny lagstiftning om kamerabevakning utformas och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning för att utreda om tillståndsplikten för att bedriva kamerabevakning bör slopas för kommuner och regioner och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regelbundet samordna det myndighetsgemensamma arbetet mot grov organiserad brottslighet och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka de s.k. aktionsgrupperna som agerar inom ramen för den myndighetsgemensamma satsningen och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ungdomshäkten och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över om de som dömts till slutna ungdomsvård och de som är omhändertagna med stöd av LVU bör vara placerade på olika Sis-institutioner och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka möjligheten att begränsa tillgången till elektronisk kommunikation på Sis-hemmen och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över maxlängden på den slutna ungdomsvården och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över om slutna ungdomsvård bör förekomma som påföljd i fler fall och under längre tid och tillkännager detta för regeringen.

48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över om fängelse bör kunna utdömas i de fall en ungdom återfallit i brottslighet för vilken slutna ungdomsvård dömts ut flera gånger och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över innehållet i ungdomsvården för att uppnå större likvärdighet och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att permission från slutna ungdomsvård bör aktualiseras först efter att verkställigheten av den slutna ungdomsvården skett en viss tid och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att permission från slutna ungdomsvård vid gängbrottslighet bör aktualiseras först om den dömda deltar i avhoppprogram, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att eftervården av de som dömts till slutna ungdomsvård måste förbättras och att övervakning efter avtjänad tid ska vara möjligt och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sverige har sedan en tid tillbaka stora problem med brottslighet kopplade till kriminella uppgörelser. Enligt polisen finns det i dag runt 5 000 kriminella aktörer och 200 kriminella gäng i Sverige. Vi har 60 områden som klassas som utsatta och misstron mot samhället är stor och på många platser är polisen inte välkommen i området. Narkotikahandel bedrivs på öppen gata, koncentrationen av kriminella är hög och handgranater används i både uppgörelser mellan kriminella och i attacker riktade direkt mot polisen. På vissa håll växer parallella samhällsstrukturer fram som på allvar hotar samhällskontraktet. Kriminaliteten hotar inte bara enskilda människors liv utan hela det svenska samhällskontraktet. Det skadar det förtroende och den tillit som vårt samhällsbygge vilar på.

Med sitt våldskapital skapar gängen parallellsamhällen där människor inte vågar vittna och staten är allt mer frånvarande. Allt yngre barn rekryteras som spejare, hantlangare och ibland till och med mördare – i stället för att gå i skolan. De som drabbas hårdast av gängens våld är vanliga människor som vill göra rätt för sig. I värsta fall är det barn som faller offer.

Moderaterna har därför föreslagit en politisk mobilisering mot den grova kriminaliteten och de kriminella gängen. Inte beredningar, rundabordssamtal eller kommissioner – utan en mobilisering för att omedelbart fatta de nödvändiga besluten som hittills inte har fattats. Inriktningen måste vara glasklar: Vi ska gripa och ställa gängmedlemmarna inför rätta, och vi ska få bort dem från våra gator.

Gängkriminaliteten måste bekämpas med flera olika typer av åtgärder. Polisen måste vara närvarande i de utsatta områdena och rekryteringen av nya gängmedlemmar måste stoppas. Detta kräver betydande resurstillskott till Polismyndigheten och ett frigörande av polisiära resurser för att omedelbart förstärka lokalpolisområdena, skarpare lagstiftning och bättre verktyg för de brottsbekämpande myndigheterna. Men det kräver också en generell politik för att bryta utanförskapet och skapa framtidstro i Sveriges utsatta områden.

Medborgarnas grundläggande rätt till trygghet ska gälla alla oavsett var i landet man är bosatt. Det är ohållbart att kriminella tillåts ta över hela bostadsområden. Det är av yttersta vikt att samhället återtar de områden där kriminaliteten har blivit dominerande. För att bidra till att återupprätta förtroendet hos de boende i dessa områden är det väsentligt med en kontinuerlig polisiär närvaro. För att minska den organiserade brottsligheten måste också nyrekryteringen till de kriminella nätverken motverkas. Därför är insatser mot mängdbrott, narkotikahandling med mera centralt, eftersom det är där nätverken rekryterar och har sina hantlangare.

Gängvåldet är ett större hot mot Sverige än vad någon nu aktiv svensk politiker har varit med om. Brottsligheten är systemhotande. Det kräver bland annat att lagar och verktyg som idag kan användas mot terrorister också bör kunna användas mot de kriminella gängerna. Moderaterna går fram med ett samlat program av mönsterbrytande reformer för att stoppa de kriminella gängerna.

Dubbla straffen för gängkriminella

Moderaterna har länge drivit på för att införa en gängbestämmelse som kan leda till dubbla straff för vissa brott som har ett samband med uppgörelser i kriminella grupperingar. En sådan typ av straffskärpningsgrund finns sedan tidigare i Danmark. Exempel på brott som skulle kunna aktualisera tillämpning av gängbestämmelsen är misshandel, rån, olaga hot, olaga frihetsberövande, utpressning, hot och våld mot tjänsteman samt övergrepp i rättssak. Även vid vissa andra brott ska gängbestämmelsen kunna aktualisera strängare straff.

Inför visitationszoner

Polisen har i dag möjlighet att visitera personer bland annat för att söka efter vapen och andra farliga föremål. Det förutsätter dock i regel en konkret brottsmisstanke. För att hitta fler illegala vapen bör de brottsbekämpande myndigheterna ges bättre möjligheter att, under en begränsad tid och vid vissa platser, visitera personer i syfte att söka just efter vapen.

Moderaterna vill ge polisen möjlighet att, efter beslut från åklagare, upprätta visitationszoner där polisen ges utökade befogenheter att söka efter vapen och handgranater på människor och i fordon. Ett beslut om att upprätta en visitationszon får endast fattas när det finns en beaktansvärd risk för att illegala vapen finns i eller kommer transporteras genom ett visst område.

Zonerna ska vara tillfälliga och begränsade till ytan och fungera ungefär som en trafikkontroll men såväl på en viss väg som exempelvis kring en viss plats. Det ska inte krävas någon konkret misstanke om brott för att kontroll ska kunna ske. Kontrollen får därigenom mer karaktären av en stickprovskontroll. Syftet med visitationszonerna är att skapa ytterligare möjligheter till effektiva insatser för att förebygga olaga vapeninnehav och allvarliga våldsbrott.

Inför vistelseförbud som en särskild och egen påföljd

För att motverka kriminella grupperingar vill vi införa en ny sanktion för den som har begått brott – vistelseförbud. Vistelseförbud ska kunna aktualiseras för personer som

har anknytning till kriminella grupperingar och som har begått upprepad brottslighet. Ett vistelseförbud ska innebära ett förbud mot att vistas i ett visst geografiskt område under en viss tid efter avtjänat fängelsestraff. Att överträda vistelseförbud ska vara straffbart.

Det ska vara straffbart att vara med i ett kriminellt gäng

Moderaterna föreslår att det införs ett straffrättsligt förbud mot att delta i eller ha samröre med en kriminell organisation. Det skulle leda till att fler gängmedlemmar döms till fängelsestraff och dessutom ge Polisen nya möjligheter att agera mot gängen.

Med gäng avses grupperingar som begår allvarliga brott, i första hand grova våldsbrott. Men det kan också handla om annan brottslighet, såsom grova narkotikabrott eller systematiska förmögenhetsbrott.

Ett exempel på vad som kan utgöra ett deltagande i ett kriminellt gäng är att upprätta vägspärrar eller anordna möten där olika kriminella gäng deltar.

Förslaget har bland annat tagit fasta på den nya lag som sedan mars 2020 finns för att stoppa terrorister: förbud mot samröre med en terrororganisation.

Kraftigt förstärkta möjligheter att avlyssna och övervaka gängmedlemmar

Moderaterna föreslår att det ska vara möjligt att sätta in hemlig avlyssning, data-avläsning och kameraövervakning (s.k. ”hemliga tvångsmedel”) mot aktiva gängmedlemmar innan de begår brott, för att stoppa dem. En sådan möjlighet finns idag enligt den s.k. preventionslagen. Den begränsar sig dock i huvudsak till terrorist- och spioneribrott.

Moderaterna vill vidare sänka gränsen för när hemliga tvångsmedel ska kunna användas i brottsutredningar, genom att den s.k. utredningslagen ska omfatta grova brott som begås inom ramen för gängkriminalitet. Utredningslagen ger idag de brottsbekämpande myndigheterna särskilda möjligheter att använda hemliga tvångsmedel i samband med utredningar som rör annan typ av systemhotande brottslighet.

Dessutom vill Moderaterna sänka kraven för när den s.k. inhämtningslagen får användas. Enligt inhämtningslagen får de brottsbekämpande myndigheterna inhämta uppgifter från teleoperatörer bland annat om vilka mobiltelefoner som funnits i ett visst geografiskt område i syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet. Idag krävs som huvudregel att det rör sig om brott med minimistraff om fängelse 2 år. Moderaterna vill sänka det till 1 år.

De rättssäkerhetskrav som finns i dagens lagstiftning bör även gälla de nya möjligheter att använda tvångsmedel som Moderaterna nu föreslår. Till exempel ska tillstånd att använda hemliga tvångsmedel normalt prövas av domstol.

Inför en ny huvudregel i sekretesslagstiftningen som innebär att myndigheter ska dela all relevant information med polisen

Enligt dagens regler får myndigheter som utgångspunkt inte dela information med polisen, men det finns flera undantag. Dagens regelverk fungerar dåligt, eftersom det råder stor osäkerhet hos myndigheterna om när och hur undantagen kan tillämpas.

Moderaterna menar att ribban för när information delas mellan myndigheter i brottsbekämpande syfte måste sänkas. Det är också centralt att de osäkerhetsmoment som följer av dagens komplicerade regelverk undanröjs: Oro för att göra fel får inte stoppa myndigheter från att göra allt som är möjligt för att förhindra kriminalitet, i synnerhet gängvåld.

Därför bör det införas en ny huvudregel i offentlighets- och sekretesslagen som innebär att myndigheter får dela uppgifter i sin verksamhet med polisen och andra brottsbekämpande myndigheter om det behövs för att förhindra eller utreda brott som kan leda till fängelse. Sedan får preciserade undantag införas för uppgifter där det intresse som sekretessen ska skydda är så starkt att det överhuvudtaget inte – eller endast under vissa förutsättningar – bör delas med polisen och övriga brottsbekämpande myndigheter. Det ökade informationsutbytet bör kombineras med en utökad tillsyn.

Nya regler för att underlätta informationsutbyte för samverkan mot terrorism trädde i kraft så sent som den 1 augusti 2020 – vi måste nu applicera samma typ av åtgärder mot gängkriminaliteten.

Axel mot axel – Nya riktlinjer till alla relevanta myndigheter att aktivt delta i det brottsbekämpande arbetet

I dag står de brottsbekämpande myndigheterna i många fall alltför ensamma i arbetet mot kriminaliteten. Även om samverkan förekommer, kan mycket mer göras. Samhället måste gemensamt vända utvecklingen. Fler myndigheter behöver bidra mer proaktivt till brottsbekämpningen, och därigenom stödja polisen och andra brottsbekämpande myndigheters uppdrag.

Moderaterna vill införa ett tydligt krav för samtliga relevanta myndigheter att aktivt vidta åtgärder för att bekämpa brott och motverka missbruk inom respektive myndighets verksamhetsområde. Det bör ske genom tillägg i regleringsbrevens så att det blir tydligt att respektive myndighet ska arbeta med att förebygga och avslöja brott samt aktivt bistå polisen och andra brottsbekämpande myndigheter i deras brottsutredningar. Till exempel bör samtliga myndigheter som betalar ut olika former av bistånd och ersättningar ges ett tydligt uppdrag att motverka bidragsbrott och annat missbruk.

Vidare föreslår Moderaterna att fler myndigheter ska ingå i den myndighetsgemensamma samverkan mot grov organiserad brottslighet. Bland annat bör Arbetsmiljöverket, Bolagsverket, Centrala studiestödsnämnden, Finansinspektionen, Inspektionen för vård och omsorg, Pensionsmyndigheten, Statens institutionsstyrelse, Transportstyrelsen och Länsstyrelsen i Stockholms län ingå i satsningen.

Ytterst är det staten som avgör vad myndigheterna ska arbeta med och som också fördelar medel. I grunden är det vår uppfattning att arbetet mot brottsligheten måste prioriteras från samtliga relevanta håll, givet den utveckling som pågått under längre tid.

Riksrevisionen har i sin granskningsrapport Myndighetsgemensamt arbete mot organiserad brottslighet – brister i styrning och uppföljning gått igenom hur det myndighetsgemensamma arbetet mot organiserad brottslighet fungerat, samt hur styrningen från regeringen har fungerat gentemot myndigheterna i detta avseende. Samtidigt är rapportens iakttagelser och slutsatser oroväckande. Bland annat konstaterar Riksrevisionen att styrningen från regeringen gentemot myndigheterna har varit bristfällig samt att ingen av de tolv myndigheterna som ingår i samarbetet hade någon skrivning som avser arbetet i sitt regleringsbrev för 2018.

Av rapporten framkommer vidare att flertalet myndigheter anser att regeringen inte har tydliggjort hur de ska prioritera arbetet mot organiserad brottslighet i förhållande till övrig verksamhet och att ingen regelbunden samordning eller uppföljning av respektive myndighets del genomförs av regeringen. En av Riksrevisionens slutsatser och rekommendationer är att regeringen ska styra myndigheterna mot de mål som har satts upp samt regelbundet följa upp det myndighetsgemensamma arbetet för att se till att verksamheten når sina mål. Vidare menar Riksrevisionen att regeringen regelbundet bör följa upp det myndighetsgemensamma arbetet för att se till att verksamheten når sina mål.

Det myndighetsgemensamma arbetet mot den organiserade brottsligheten är en viktig pusselbit för att få bukt med de problem som gängkriminalitet och annan organiserad brottslighet utgör i Sverige. Det är ett kostnadsdrivande arbete som myndigheterna själva uppskattat har uppgått till en kostnad på minst 1,4 miljarder kronor under perioden 2013–2018. Det är därför av stor vikt att arbetet fungerar på ett effektivt och tillfredsställande sätt och uppmanar regeringen att agera utan dröjsmål.

Regeringen anger i sin skrivelse att en ökad styrning av arbetet för närvarande inte är nödvändig i den utsträckning som Riksrevisionen föreslår. Med utgångspunkt i de slutsatser som Riksrevisionen för fram delar inte Moderaterna regeringens bild. För att förbättra det gemensamma arbetet och för att se till att målen uppnås är det viktigt att styrningen och uppföljningen fungerar fullt ut. Moderaterna anser dessutom att det är av stor vikt att regeringen tar Riksrevisionens slutsatser och rekommendationer på allvar och åtgärdar de framkomna bristerna i samordningen och styrningen av myndigheternas arbete. Det är helt nödvändigt i ett läge där gängbrottsligheten blir allt rårare och våldet har nått historiskt höga nivåer i Sverige.

Fler LVU-omhändertaganden

Enligt Polisen finns idag ett 40-tal släktbaserade kriminella nätverk i Sverige som ägnar sig åt organiserad brottslighet. I dessa nätverk är inte individen viktig – klanen går först. Där fostras barn till att ta över den organiserade brottsligheten och det saknas ambitioner att bli en del av samhället.

Mot denna bakgrund vill Moderaterna se omedelbara omhändertaganden enligt LVU för barn som växer upp i kriminella miljöer, såsom släktbaserade kriminella nätverk. Staten kan inte se på när barn redan från födseln fostras in i en kriminell livsstil av sina föräldrar på ett fullt medvetet och målinriktat sätt.

Enligt dagens lagstiftning kan ett omhändertagande enligt LVU vara aktuellt för unga som lever i sammanhang med stora risker för deras hälsa och utveckling skadas. Att växa upp i en familj som ägnar sig åt organiserad brottslighet kvalificerar sig alltså redan idag inte sällan för ett omhändertagande. Problemet är dock att det sker i för få fall. För att åstadkomma fler omhändertaganden enligt LVU bör följande åtgärder vidtas:

En anledning till att omhändertaganden sker för sällan är kostnaden. Det är i huvudsak statens uppgift att upprätthålla lag och ordning, inte kommunernas, och staten bör därför stå för en större del av notan än idag.

Staten måste ställa tydligare krav på att fler barn i riskmiljöer ska omhändertas. Det handlar både om en tydligare styrning men också att, vid behov, ändra i regelverken.

De brottsbekämpande myndigheterna måste användas vid behov. Polisen har ofta god kännedom om vilka barn som växer upp i kriminella miljöer. Moderaterna vill

därför att åklagare ska kunna ansöka och fatta beslut om omedelbart omhändertagande enligt LVU. Idag har bara socialnämnden behörighet att göra en sådan ansökan.

Fler gängmedlemmar ska utvisas från Sverige oavsett om de döms för brott

Varje stat har en rätt att kontrollera utlänningar vad gäller inresa, vistelse och utvisning. Av utlänningslagen framgår att den som saknar svenskt medborgarskap och döms för brott får utvisas ur Sverige och förbjudas att återvända hit inom en viss tidsperiod.

Dagens praxis innebär dock att få utländska medborgare utvisas från Sverige, trots att de döms för allvarlig brottslighet. Det gäller bland annat de slags brott som inte sällan begås inom ramen för den organiserade brottsligheten. Av de utländska medborgare som är folkbokförda i Sverige och döms för mord utvisas 43 procent. För rån är motsvarande andel endast 2 procent och för grov misshandel 3 procent.

De låga siffrorna beror bland annat på att alltför stor hänsyn tas till personens anknytning till Sverige när frågan om utvisning bedöms. Detta vill Moderaterna ändra på. Den tydliga utgångspunkten måste vara att den som inte är svensk medborgare och döms för ett allvarligt brott ska utvisas från Sverige. Det gäller inte minst brott som begås inom ramen för gängbrottslighet.

Gällande vissa utländska medborgare, som kan utgöra ett allvarligt hot mot rikets säkerhet eller som kan förmodas vara terrorister, finns dessutom särskilda regler som innebär att utvisning är möjligt utan att han eller hon dömts för brott. I stället är det tillräckligt att en utvisning är särskilt påkallat av hänsyn till rikets säkerhet. Detsamma gäller om det kan befaras att utlänningen kommer att begå terroristbrott, givet hans eller hennes tidigare verksamhet eller övriga omständigheter. Detta regleras i lagen om särskild utlänningskontroll.

Många av de personer som agerar inom ramen för de kriminella gängerna är svenska medborgare även om majoriteten har utländsk bakgrund. Men det finns också de som är utländska medborgare. De kartläggningar och data som finns tillgängliga tyder på att minst en av fem gängkriminella har utländskt medborgarskap.

De utländska medborgare som befinner sig i Sverige och är aktiva i kriminella gäng utgör ett kvalificerat säkerhetshot. Moderaterna vill därför överväga att införa en möjlighet att utvisa utländska medborgare som kan befaras begå eller medverka till brott inom ramen för organiserad brottslighet – oavsett om de dömts för brott eller inte. Lagen om särskild utlänningskontroll bör tjäna som förebild.

Den oroväckande utvecklingen när det gäller gängrelaterad brottslighet gör – precis som är fallet med terrorismrelaterad brottslighet – att det finns behov av särslagstiftning som möjliggör utvisning i fler fall.

Ett reformerat vittnessystem

I Sverige har vi vittnesplikt. Det innebär att man som huvudregel är skyldig att vittna i domstol om åklagaren eller den misstänkta personen och dess försvarare anser att det behövs. Undantag från vittnesplikten gäller bland annat nära släktingar till den tilltalade. Det är viktigt att kunskap finns om betydelsen av att vittna och om vittnesplikten. Dessvärre förekommer att den som anmäler ett brott eller vittnar utsätts för hot och våld, vilket är ytterst allvarligt. En avgörande del i arbetet mot att bekämpa

gångbrottsligheten är att kunna genomföra rättegångar på ett effektivt och rättssäkert sätt. De kriminella gängerna håller delar av Sverige i ett järngrepp och när många vägrar vittna eller ens vill tala med polisen går det inte att prata om framtidsutmaningar. Situationen kräver politisk handlingskraft för att vi i framtiden inte ska riskera att få områden där människor inte vågar vittna.

I dag är det i Sverige som huvudregel inte tillåtet med anonyma vittnen i domstol. Däremot är det möjligt att i domstol höra en person som är anställd av polisen eller försvaret under en så kallad kvalificerad skyddsidentitet. Det rör sig då i regel om poliser som bedriver spaning under täcknamn och därför har tilldelats andra personuppgifter. Detta kan i praktiken sägas vara ett undantag från förbudet mot anonymitet.

Vi ser dock ett behov av att införa en möjlighet till anonymitet i domstol i mål kopplade till organiserad brottslighet. Förutom polisspanare är det särskilt den som av en tillfällighet har blivit vittne till något som skulle kunna ha nytta av anonymitet. En sådan möjlighet finns sedan år 2001 i Norge. Vi har sedan tidigare påtalat detta och anser att ett system med anonyma vittnen ska prövas.

Riksdagen har även riktat tillkännagivande mot regeringen att införa ett kronvittnes-system och utreda frågan om anonyma vittnen. Ofta föreligger det betydande bevisproblem i brottmål med kopplingar till organiserad brottslighet. Det medför att allvarlig brottslighet oftast är svår att utreda eftersom de som kommit i kontakt med den vare sig vågar eller vill berätta. Ett sätt att få fram mer bevisning är att införa ett system med s.k. kronvittnen. Det innebär i praktiken att man inför en möjlighet till viss strafflindring för en person döms för brott förutsatt att han eller hon medverkar vid utredning vad gäller andra personers brottslighet. Det skulle bland annat kunna skapa incitament för personer som ingår i kriminella gäng och nätverk att vittna mot de kriminella ledargestalterna.

Moderaterna vill införa ett kronvitnesssystem för att få fram mer bevisning i mål som har koppling till organiserad brottslighet. Förslaget innebär att man inför en möjlighet till viss strafflindring för en brottsling, förutsatt att denne medverkar vid utredningen vad gäller andra personers brottslighet.

Utöver att införa en möjlighet till anonyma vittnesmål och kronvitnesssystem vid mål kopplade till organiserad brottslighet vill vi utvärdera den lagstiftning som infördes 2014 om strafflindring vid medverkan till utredning av egen brottslighet. Det finns indikationer på att lagstiftningen inte har fått önskat genomslag och att det behövs större vinning för att lagstiftningen ska få avsedd effekt.

Även arbetet med vittnesskydd måste förstärkas. Skyddsåtgärder bör utvecklas och sättas in i fler fall än i dag. Befintliga skyddsåtgärder bör utvärderas. Det finns också behov av förbättrad information till vittnen och av att utveckla polisens arbete med risk- och hotbedömningar. Även detta har riksdagen tillkännagivit för regeringen. Det är nu viktigt att regeringen skyndsamt får fram dessa åtgärder.

Slopa straffrabatten för unga 18–21 år och ta bort dagens form av mängdrabatt

Moderaterna har under flera år drivit frågan om att straffrabatten för personer mellan 18–21 år ska avskaffas helt. I vintras tog Moderaterna därför ett initiativ till ett skarpt lagstiftningsförslag i justitieutskottet. Tyvärr valde regeringen en mindre långtgående linje som innebär att grovt kriminella unga fortfarande kommer att få kraftigt rabatterade straff. Vuxna personer ska behandlas som vuxna av rättsväsendet och därför

vill vi att straffrabatten ska avskaffas helt för personer mellan 18–21 år. Därtill vill vi väsentligt skärpa straffen för den person som döms för flera brott i en och samma rättegång. Detta genom att dagens form av mängdrabatt tas bort.

Sänkt gräns för häktning av unga – och inga tidsfrister för hur länge personer kan sitta häktade

I syfte att snabbt få bort grovt kriminella från gatan vill Moderaterna sänka gränsen för obligatorisk häktning. Från brott med minimistraff om fängelse i två år till ett år. Det innebär i praktiken att fler kriminella skulle låsas in i direkt anslutning till brottet och vara frihetsberövade fram till dess att de börjar avtjäna ett eventuellt fängelsestraff. Denna förändring skulle bl.a. träffa brott som grov misshandel, rån och grov utpressning.

Häktningar är en viktig förutsättning för att kunna utreda och bekämpa brott. Trots det har regeringen lagt fram ett förslag om maxgräns för hur länge en person kan sitta häktad. Om förslaget går igenom riskerar utredningar av många grova brott att kraftigt försvåras och möjligheten till lagföring att minska. Samtidigt finns det inget egenvärde i långa häktningstider. I stället för att införa trubbiga tidsgränser anser Moderaterna att fokus snarare bör läggas på att förkorta utredningstiderna och därmed korta häktningstiderna. För att åstadkomma detta menar vi att polisen och Åklagarmyndigheten måste ges tillräckliga resurser, men det handlar också om att förstärka Nationellt forensiskt centrum och förkorta deras ledtider samt motverka andra flaskhalsar som förlänger utredningstiderna.

Go for the money – utökade möjligheter att beslagta egendom från gängkriminella

Samhället bör aldrig acceptera att personer berikar sig genom brott. Det finns redan mot den bakgrunden skäl att ta brottsutbyten i beslag. Ett effektivt regelverk som möjliggör förverkande av brottsutbyten försvårar vidare hanteringen av svarta och kriminella pengar. Dessutom skickar det en tydlig signal till både brottslingen liksom omgivningen: Det lönar sig inte att begå brott.

Alliansregeringen införde år 2008 en ny form av s.k. utvidgat förverkande, som skapade möjlighet att förverka vinster från annan brottslighet än just det eller de brott som personen dömts för. Åklagaren har fortfarande bevisbördan, men beviskravet är lägre: det räcker att det framstår ”som klart mera sannolikt” att egendomen härrör från brottslig verksamhet än att så inte är fallet för att egendomen ska kunna förverkas. Även om de nya reglerna om utvidgat förverkande gett goda resultat, har möjligheten använts i relativt få fall (SOU 2015:67).

De kriminella gängerna som vuxit fram i Sverige rör sig inte sällan med olika typer av statusmarkörer. Det rör sig om dyra märkeskläder, klockor, smycken och fordon. För att minska drivkrafterna hos gängkriminella att begå brott krävs att rättsväsendet har goda möjligheter att beslagta brottsvinster. Att ta statussymboler från gängkriminella är också en viktig åtgärd för att förhindra att unga rekryteras in i kriminalitet.

Moderaterna vill därför att det införs utökade möjligheter att förverka potentiella brottsvinster. Det handlar för det första om att en tydlig förklaringsbörda bör läggas på den enskilda. Den som ägnar sig åt gängkriminalitet och saknar legitima inkomster bör

kunna förklara hur han eller hon kommit över dyra tillgångar för att egendomen ska skyddas från förverkande. Motsvarande regler finns exempelvis i Europarådets konvention från 2005 om penningtvätt, efterforskning, beslag och förverkande av vinning av brott och om finansiering av terrorism.

Det handlar för det andra om att förverkande ska kunna beslutas utan samband med en fällande brottmålsdom – vilket endast kan ske i undantagsfall idag. Det skulle möjliggöra en effektivare process där egendom kan tas i beslag i flera fall och snabbare, utan att tumma på rättssäkerheten. Ett liknande system finns redan på Irland och utreds i Norge.

I dag får utmätning av lös egendom som smycken, kontanter eller bilar endast göras av Kronofogden eller med godkännande av dem genom så kallad distansutmätning. Men distansutmätningar kan inte alltid göras. Konsekvenserna blir att den polis som stoppar en känd kriminell och skuldsatt person med en värdefull bil inte kan hålla kvar bilen.

Det är viktigt att samhället skickar en signal till gängmedlemmarna att deras livsstil inte lönar sig i längden och sänder också signaler till yngre, vilket kan minska attraktiviteten och nyrekryteringar. Därför bör lagstiftningen ändras så att distansutmätning av Kronofogdemyndigheten ska kunna ske i betydligt fler fall än vad som går idag. Det skulle bland annat ge nya verktyg mot de skuldsatta kriminella aktörer som saknar tillgångar på pappret men har tillgångar i praktiken. Vidare skulle det ge större möjligheter att göra utmätningar som kan användas för att betala skadestånd till brottsoffer.

Bättre möjligheter till beslag och husrannsakan

I dag är den mesta informationen i samhället elektroniskt lagrad, något som tidigare regler om beslag och husrannsakan inte tar hänsyn till. De gamla reglerna om beslag och husrannsakan utgår från fysiska objekt och miljöer vilket kan orsaka problem utifrån hur dagens informationshantering till stor del ser ut. Till exempel är det idag inte möjligt för polisen att få tillgång till information som är lagrad externt på en så kallad molntjänst eller på servrar utomlands, något som kallas undersökning på distans. Det beror bland annat på att den externt lagrade informationen inte anses finnas fysiskt på platsen för husrannsakan. Ytterligare en ineffektiv begränsning är beslagsförbudet i närståendefall. Det är inte ovanligt att familjemedlemmar eller släktingar ingår i samma kriminella gruppering. Kommunikationen mellan dem träffas idag av beslagsförbudet mellan närstående vilket kraftigt försämrar polisens förmåga att utreda brott.

En särskild utredare har haft i uppgift se över reglerna om beslag och husrannsakan, med syftet att skapa ändamålsenliga regler som möjliggör effektiva och rättssäkra brottsutredningar. Utredningen blev klar redan 2017 och föreslår bland annat att möjligheten att ta del av externt lagrad information, dvs. undersökning på distans, införs samt att beslagsförbudet mellan närstående avskaffas. Regeringen har dock inte presenterat några förslag med anledning av utredningen.

Dessutom har Sverige inte ratificerat cybercrimekonventionen som innebär att länder kan begära frysning av information som finns lagrad på ett socialt medium i ett annat land. Utan sådan frysning finns det risk att informationen inte längre finns kvar när istället en begäran om rättslig hjälp har behandlats. När Sverige inte hjälper andra länder så innebär detta att vi inte heller får någon hjälp tillbaka. Sverige bör därför snarast ratificera konventionen. Det är angeläget att skyndsamt anpassa reglerna om

beslag och husrannsakan till modern teknik och dagens förutsättningar. Därför uppmanar vi regeringen att återkomma med ett lagförslag om detta till riksdagen.

Idag kan polisen använda sig av hemlig övervakning av elektronisk kommunikation om åtgärden är av synnerlig vikt för utredningen och det för brottet inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i sex månader. Detta innebär att ett krav på att de förväntade uppgifterna som kan erhållas genom åtgärden har verkligt betydande effekter för utredningen. Rättsläget är dock oklart när det gäller att använda hemlig övervakning och hemliga tvångsmedel för att lokalisera och gripa en skäligen misstänkt. Justitieombudsmannen menar att det inte kan anses vara av synnerlig vikt för utredningen på det sätt som avses i lagrummet när det kommer till att lokalisera och gripa en skäligen misstänkt.

Moderaterna vill därför ändra lagstiftningen så att elektronisk övervakning och hemliga tvångsmedel kan användas för att lokalisera och gripa en skäligen misstänkt.

Möjlighet att besluta om zonförbud

För att bättre kunna säkra tryggheten bör polisen ges möjlighet att besluta om så kallat zonförbud. Ett zonförbud innebär att polisen ges möjlighet att förbjuda en person som har uppvisat ett särskilt otrygghetsskapande beteende att vistas på en viss plats, såsom på ett torg eller i ett köpcentrum. En sådan lagstiftning finns i Danmark. Syftet med ett zonförbud är garantera trygghet och säkerhet för människor på särskilt brottsutsatta platser. Dessutom kan zonförbud utgöra ett betydelsefullt nytt verktyg för polisen i arbetet för att motverka brottslighet och gängbildning. Zonförbudet ska kunna meddelas för en bestämd period som högst får vara tre månader och ska därefter kunna förlängas med ytterligare högst tre månader. Ett zonförbud bör kunna meddelas muntligen på plats av en polisman. Zonförbudet ska därefter alltid prövas i domstol. Överträdelse av zonförbudet ska vara straffbelagt och kunna leda till fängelse.

Åtgärder för att klara upp fler brott

Verksamheten vid Nationellt forensiskt centrum är fundamental och i många fall helt avgörande för polisens möjlighet att på ett effektivt sätt kunna bedriva förundersökningar som i förlängningen leder till brottsupplösning och lagföring. Efterfrågan på forensiska analyser har ökat kontinuerligt de senaste åren. Det är helt avgörande att verksamheten vid NFC har tillräcklig kapacitet och inte blir en flaskhals i brottsutredningarna. Moderaterna föreslår därför en förstärkning och utbyggnad av NFC för påtagligt öka förmågan och kapaciteten.

Moderaterna vill se mer kameraövervakning runt om i landet. Kameraövervakning är ett av polisens viktigaste verktyg för att klara upp brott. Övervakningskameror säkrar bevisning som i vissa fall är avgörande för att en person ska kunna knytas till ett brott. I en tid där gängkriminaliteten breder ut sig och blir grövre och människor skräms från att vittna kan övervakningskameror utgöra ett verkningsfullt komplement till en stark och kontinuerlig polisen närvaro. Moderaterna anser att alla utsatta områden bör utrustas med övervakningskameror. Även i övrigt ska polisen ha goda förutsättningar att sätta upp övervakningskameror där de anser det behövt.

Dessa åtgärder kommer att göra det möjligt för polisen att klara upp fler brott.

En förstärkt hundresurs för att hitta fler illegala vapen och narkotika

Polismyndigheten använder sig idag av cirka 450 polishundar. Polishundar används dagligen bland annat för att upprätthålla allmän ordning och söka efter olika typer av preparat såsom sprängmedel, vapen, narkotika, sedlar, brännbara vätskor etc. runt om i Sverige, både i brottspreventivt syfte och på grund av att specifika tips har inkommit till Polismyndigheten. Enligt polisen skulle användningen av sökhundar sannolikt kunna öka om tillgången på hundar som uppfyllde de mentala och fysiska kraven ökade. Moderaterna vill förstärka polisens hundresurs för att se till att antalet sökhundar med förmåga att söka efter vapen och narkotika blir fler.

Tipspengar till enskilda som bidrar till att illegala vapen hittas

I Danmark finns det en möjlighet att betala ut medel till enskilda för upplysningar som bidrar till att allvarliga brott klaras upp. Upp till 50 000 kronor betalas ut till personer som lämnat information som på ett eller annat sätt varit avgörande för att ett allvarligt brott har klarats upp. I Sverige är Polismyndighetens möjligheter att betala ut medel till enskilda som bidrar till att klara upp brott begränsade och omfattar i princip endast utbetalningar inom ramen för den så kallade informatörsverksamheten.

Ett svenskt belöningssystem som innebär ökade möjligheter för Polismyndigheten att betala ut en ersättning till enskilda bör övervägas. Bland annat skulle tips som leder till att illegala vapen hittas och beslagt kunna leda till att ersättning betalas ut.

Brottsligt att lämna falska alibi

I dag kan det vara straffritt att ljuga i polisförhör för att skydda en brottsling. Under våren 2019 friades en kvinna i Högsta domstolen efter att ha angivit ett falskt alibi för en man vid en uppmärksam rättegång. Högsta domstolen menade att kvinnan inte kunde fällas med nuvarande lagstiftning eftersom man i ett polisförhör inte vittnar under ed och eftersom skyddande av brottsling kräver en mer aktiv åtgärd.

När någon lämnar ett falskt alibi för att exempelvis skydda en gängmedlem från rättvisan försvåras redan komplicerade brottsutredningar. Moderaterna vill därför ändra lagstiftningen så att det blir straffbart att exempelvis lämna ett falskt alibi vid ett polisförhör.

Förändrad lagstiftning kring sprängmedel och andra explosiva varor

Moderaterna anser att brott enligt lagen om brandfarliga och explosiva varor bör kriminaliseras på försök-, förberedelse och stämplingsstadiet. Idag är dessa brott inte straffbelagda. Ett exempel på en gärning som inte är straffbar enligt nuvarande lag om explosiva varor, men som skulle kunna bli straffbar på förberedelsestadiet, är en person som exempelvis beställer stora mängder konstgödsel i syfte att tillverka sprängmedel men ännu inte har färdigställt slutprodukten.

Moderaterna vill se en tydligare reglering där innehav av bomber och andra explosiva varor som sker på allmän plats som huvudregel bör leda till att brottet bedöms som synnerligen grovt och leda till fängelse i lägst 4 år. Lagen om brandfarliga och

explosiva varor bör ändras så att den som hanterar sprängmedel på allmän plats eller annan plats där människor brukar samlas döms för synnerligen grovt brott. Det är oacceptabelt att denna typ av gärningar idag kan bedömas som brott av normalgraden med en straffskala från böter till fängelse tre år. Den ändring som Moderaterna föreslår skulle bland annat underlätta de brottsbekämpande myndigheternas utredningar eftersom bevisning som knyter en viss person till sprängmedlet och en viss plats därmed skulle vara tillräckligt för att döma en person för synnerligen grovt brott.

Det behövs bättre kontroll av sprängämneshanteringen hos aktörer som till exempel bygg- och anläggningsbranschen och gruvnäringen. På en generell nivå handlar det också om att få en bättre kontroll av oseriösa företag inom byggsektorn som överhuvudtaget inte blir föremål för tillståndsgivning eller tillsyn. Polisen har pekat på en rad brister i hanteringen av sprängmedel, vilket kan öka risken att sprängämnen försvinner från exempelvis byggarbetsplatser – sprängämnen som sedan används för kriminella ändamål. Därför måste hela kedjan med hantering av sprängämnen stärkas och skärpas. Det handlar om allt från tillräcklig kompetens och resurser hos tillsynsinstanserna till att nödvändiga kontroller faktiskt genomförs kontinuerligt, samt att det finns tillräckliga sanktionsmöjligheter mot de verksamhetsutövare som brister i hanteringen. Det kan exempelvis handla om höjda vitesbelopp vid allvarliga brister. Samtidigt finns det ett ökat behov av registerkontroller av de personer som hanterar sprängämnen.

MSB har under våren 2020 fått i uppdrag att kartlägga och analysera kommunernas arbete med tillstånd och tillsyn enligt lagen om brandfarliga och explosiva varor. Moderaterna välkomnar detta men ser behov av att det görs en översyn av regelverket kring explosiva varor och mer specifikt hur regelverket tillämpas för att säkerställa en fungerande tillsyn.

Sprängningarna är svårutredda. Endast sju av totalt 257 sprängningarna under 2019 ledde till åtal. Ofta förstörs en stor del av bevisen i samband med explosionerna. Det är tydligt att bättre hjälpmedel behövs för att understödja polisen i deras utredningsarbete mot sprängningarna. DNA-märkning innebär att syntetiskt framställt DNA stryks på föremål. Varje märkning är unik och underlättar spårning av föremål eftersom både tillverkare och ursprung av föremålet enklare kan identifieras. Det förekommer idag på bland annat banker, värdepåsar och värde transporter och kan enkelt appliceras, gör produkter spårbara och gör föremål oattraktiva på hälerimarknaden. Märk-DNA har exempelvis använts i England för att förhindra bostadsinbrott, vilket lett till att både våldsbrottslighet och annan brottslighet har minskat i de områden där metoden använts. Metoden har även prövats på flera håll i Sverige för att minska bostadsinbrotten, med goda resultat.

Enligt polisen är sprängmedel som beslagtogs ofta tillverkade i syfte att användas vid exempelvis byggarbetsplatser. Ett krav på att DNA-märka kommersiella sprängmedel redan vid produktion skulle göra det enklare att spåra varifrån sprängmedlen kommer och vem som tillverkat det – vilket skulle underlätta polisens utredningsarbete.

MSB har fått i uppdrag att se över metoder för märkning av sprängmedel för civilt bruk. Moderaterna välkomnar en bred översyn kring metoder för märkning av sprängmedel och vill samtidigt framhålla möjligheten att införa DNA-märkning på kommersiella sprängmedel i syfte att stärka polisens utredningsarbete.

Regeringen gav i november 2019 Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Tullverket, Försvarsmakten och Totalförsvarets forskningsinstitut i uppdrag att kraftsamla för att öka samhällets samlade förmåga att hantera explosiva varor och den illegala användningen av dessa. I uppdraget ingår bland

annat att stärka det operativa samarbetet och att öka kunskapen kring ursprung, införsel, utformning och hantering av explosiva varor.

Uppdraget är nödvändigt och bör genomföras, men det är anmärkningsvärt att det inte gjorts tidigare. Dessutom ska uppdraget slutredovisas först den 30 november 2021. Med den situation Sverige befinner sig i med allvarlig gängkriminalitet, sprängningar och skjutningar är det angeläget att kraftsamlingen sker nu och att slutsatserna från uppdraget presenteras i närtid. Moderaterna vill att detta prioriteras och har krävt att uppdraget istället skulle redovisas 1 juni 2020.

Strängare straff för narkotikaförsäljning

Narkotika är en viktig inkomstkälla för de kriminella gängen. Enligt Polisen är det konkurrerande narkotikamarknader som är den vanligaste anledningen till de dödsskjutningar som förra året nådde helt nya nivåer. För att bekämpa de gängrelaterade skjutningarna måste alltså narkotikahandeln bekämpas. De riktigt tunga insatserna måste riktas mot kriminella grupper som organiserar handeln, snarare än mot enskilda missbrukare.

Vi vill se en återgång till de strängare straff vid narkotikaförsäljning som gällde före det att Högsta domstolen ändrade praxis under 2012–2013. Det skulle i många fall handla om dubbla straff när något ägnar sig åt att sälja narkotika.

Riksdagen uppmanade våren 2019 regeringen att ta fram ett sådant förslag. Det är nu angeläget att regeringen skyndsamt återkommer till riksdagen med förslag om skärpta straff för överlåtelse av narkotika.

Vård och tvångsvård för missbrukare

För den som döms för brott som har sin grund i den dömdes eget missbruk kan straffet ibland bli skyddstillsyn i kombination med kontraktsvård. Den inleds ofta med en tid på låst institution. Den möjligheten används dock sällan för brott med låga straffvärden. Det bör ändras så att fler dömda missbrukare kan få verklig vård.

En bättre samverkan mellan socialtjänst och polis och fler socialarbetare som är ute på fältet och träffar unga kan identifiera personer som är i riskzonen för att hamna i missbruk. Därför vill vi att socialsekreterare, fältassistenter och andra kommunala tjänstemän som arbetar brottsförebyggande och med trygghetskapande åtgärder oftare ska finnas tillgängliga efter vanlig kontorstid. Det skapar bättre förutsättningar att fånga upp ungdomar som är på väg in i missbruk. Polisen och socialtjänsten måste också informera om och samarbeta kring de unga som är i riskzon.

Även om frivillighet är utgångspunkten när det gäller missbruksvård så finns det situationer då tvångsvård genom LVU eller LVM är den enda möjliga vägen för att påbörja vägen ur ett narkotikamissbruk. Det gäller inte minst unga, men myndiga, personer. I dag kan det vara nästintill omöjligt för förtvivlade anhöriga att förmå den som missbrukar att frivilligt söka vård, men precis lika svårt att få myndigheterna att fatta ett beslut om tvångsvård. Vi vill att möjligheten till tvångsvård ska användas oftare för denna grupp.

Specialiserade narkotikapoliser

Vi vill se mer specialiserade narkotikapoliser för att narkotikarelaterad brottslighet ska kunna bekämpas på ett effektivare sätt. Varje polisområde, där narkotikahandeln är ett problem, ska ha särskilda enheter med uppgift att utreda narkotikabrottslighet.

Använd distansutmätning i fler fall

I dag får utmätning av lös egendom som smycken, kontanter eller bilar endast göras av Kronofogden eller med godkännande av dem genom så kallad distansutmätning. Men distansutmätningar kan inte alltid göras. Konsekvenserna blir att polisen som stoppar en känd kriminell och skuldsatt person med en värdefull bil inte kan hålla kvar bilen. Både Polisen och Kronofogdemyndigheten har uppmärksammat behovet av ändrad lagstiftning och påpekat att en ändring av lagen hade kunnat leda till att betydligt mer egendom hade kunnat utmätas.

Det är viktigt att samhället skickar en signal till medlemmarna i de kriminella gängerna att deras livsstil inte lönar sig i längden. Därför vill Moderaterna att lagstiftningen ändras så att distansutmätning av Kronofogdemyndigheten ska kunna ske i betydligt fler fall än vad som går idag. Det skulle bland annat ge nya verktyg mot de skuldsatta kriminella aktörer som saknar tillgångar på pappret men har tillgångar i praktiken.

Utmätning av kriminellas skadestånd

Justitiekanslern betalar varje år ut stora summor till personer som sedan tidigare har skulder till brottsoffer. Men pengarna är i princip inte utmättningsbara. Det handlar om den ersättning personer kan få när de varit häktade och sedan friats. Kronofogden kan nämligen enligt lag inte ta pengarna om personen som fått dem håller dem separerade från övriga pengar. Utmätning får inte ske förrän dagen efter att beloppet har betalats ut. Om beloppet hålls avskilt, får utmätning inte ske om skadeståndet ska tillgodose ett kvarvarande försörjningsbehov eller om det har gått mindre än två år sedan skadeståndet betalades ut. I fjol betalade Justitiekanslern ut drygt 60 miljoner kronor.

Det är både problematiskt och stötande att tillgångar som kriminella individer har fått i skadestånd är svåra att utmäta. Bakgrunden till utmätningförbudet är att man har ansett att ett skadestånd för frihetsberövande är så personligt att borgenärerna inte borde få komma åt det. Det skickar helt fel signaler till såväl gärningsmän som brottsoffer. I förlängningen innebär det att staten betalar ut ersättning till gärningsmän men att den inte kommer brottsoffren till del trots gärningsmannens skuld till brottsoffret. Vi anser därför att möjligheterna att utmäta även tillgångar som kriminella har fått i skadestånd bör ändras. Bland annat bör större vikt fästas vid brottsoffrens rätt till upprättelse.

Beslag av statussymboler

Möjligheten att beslagta statussymboler såsom dyra klockor, bilar etc. är en viktig del i arbetet mot gängkriminaliteten. Utökade möjligheter att beslagta dessa statussymboler försvårar för de aktiva gängmedlemmarna genom att deras brottsvinster förverkas; något som gör det mindre attraktivt att vara kriminell och som i sin tur därmed kan minska

nyrekryteringen till gängen. Moderaterna vill se över bestämmelserna kring beslag i syfte att utöka möjligheterna att beslagta brottsvinster från gängkriminella.

Inför registreringskyldighet av personuppgifter vid köp av kontantkort

Under de senaste 15 åren har två utredningar föreslagit att personuppgifter borde registreras vid köp av kontantkort. I juni 2020 presenterades ytterligare en utredning med ett sådant förslag. I brottsliga sammanhang används ofta mobiltelefoner med oregistrerade och anonyma kontantkort vilket gör att polisen riskerar att gå miste om information som i sin tur kan leda till att brott klaras upp. Det har även framkommit uppgifter om att telefonnummer kopplade till svenska oregistrerade kontantkort används av terrorkopplade utländska aktörer utomlands.

Argumenten mot att införa en sådan skyldighet har framför allt bestått i effektiviteten av förslaget. Dels har vissa av våra grannländer inte någon motsvarande lagstiftning, dels kan registreringen ske av någon annan än den verkliga användaren av kontantkortet. Den senaste utredningen menar dock att en registreringskyldighet ändå kommer ge polisen bättre förutsättningar än i dagsläget att utreda brott. Moderaterna delar denna uppfattning och anser att regeringen skyndsamt måste ta fram en proposition med förslaget.

Inför ett nationellt exitprogram för gängmedlemmar

Idag finns det ett antal olika avhopparverksamheter runt om i landet. Vissa bedrivs i offentlig regi och andra återfinns inom ramen för olika frivilligorganisationer. De olika avhopparverksamheterna skiljer sig dock åt. Resurserna som läggs ner på verksamheterna är inte likvärdiga och möjligheterna att nå ut till gängmedlemmarna är i många fall begränsad. Givet den ökade gängproblematiken har behovet av ett effektivt nationellt exitprogram ökat.

Moderaterna vill införa ett nationellt exitprogram för gängmedlemmar som väljer att lämna det kriminella livet. Ett sådant program ska erbjuda de som väljer att hoppa av ett kriminellt gäng skydd och en möjlighet att påbörja ett laglydigt liv. Ett nationellt program innebär bland annat att förutsättningarna blir bättre för att ha rutiner på plats för att hotade personer ska kunna få hjälp med nya identiteter och att vid behov byta bostadsort.

Genom en ökad myndighetssamverkan mot den organiserade brottsligheten vill vi vidare påverka flera kriminella aktörer i gängen att söka sig till det nationella exitprogrammet. Vi vill att de rättsvårdande myndigheterna ska få fler verktyg för att komma åt gängmedlemmarna och därmed störa ut deras verksamhet. Målet är att den enskilde gängmedlemmens liv blir så pass kringskuret att det näst intill omöjliggör en fortsatt kriminell livsstil. Det kan exempelvis handla om att Polisen samverkar med hyresvärdar för att lättare säga upp gängmedlemmars hyreskontrakt, att de kommunala förvaltningarna granskar gängens näringsverksamheter och att myndigheter som Försäkringskassan ges ytterligare verktyg att dra in de ersättningar som gängmedlemmen eventuellt uppbär. Målet ska vara att gängmedlemmar inte ska kunna dra nytta av välfärdssystemen i syfte att finansiera sin kriminella livsstil.

När alla de här verktygen finns på plats kan de brottsbekämpande myndigheterna, tillsammans med representanter för exitprogrammet, konfrontera den enskilde gängmedlemmen och i princip ställa denne inför ett ultimatum att ingå i det nationella exitprogrammet som ger goda möjligheter till drogfrihet, utbildning/arbete och ny bostad på en annan ort eller fortsätta sin kriminella livsstil, men kommer då att förlora bostaden, sina inkomster och eventuella bidrag.

Medverkan i det nationella exitprogrammet bör vara obligatoriskt för dömda gängbrottslingar och yrkeskriminella. För det fall dömda gängkriminella inte deltar i exitprogrammet bör möjligheten till villkorlig frigivning tas bort. Därtill bör rätten till permission dras in för det fall den dömde inte deltar i exitprogrammet. Vid en pågående gängkonflikt bör den dömde gängmedlemmen inte få permission.

Enklare sekretessregler för samverkan mellan kommun och stat

De kommunala förvaltningarna bör delta mer i det brottsbekämpande arbetet. Rent praktiskt kan det handla om att polisen och företrädare för den kommunala förvaltningen axel mot axel slår till mot exempelvis ett café eller en restaurang som drivs av personer med kopplingar till kriminellt gäng. Ofta kan polisen hitta narkotika eller vapen samtidigt som förvaltningen hittar brister i exempelvis livsmedelshandlingen. Därmed kan näringsverksamheten stängas ner direkt samtidigt som polisen utreder brottet.

Helsingborgs kommun använder detta arbetssätt med framgång. Det är ett gott exempel som visar att kommuner kan göra reell nytta i arbetet mot grov organiserad brottslighet. Arbetet kräver dock politisk prioritering av det lokala politiska styret. Idag försvåras vidare arbetet av bland annat sekretesslagstiftning.

Enligt dagens regler får myndigheter som utgångspunkt inte dela information med Polisen, men det finns flera undantag. Dessa regler fungerar dåligt, eftersom det råder stor osäkerhet hos myndigheterna om när och hur undantagen kan tillämpas.

Moderaterna menar att ribban för när information delas mellan myndigheter i brottsbekämpande syfte måste sänkas. Därför bör det införas en ny huvudregel i offentlighets- och sekretesslagen som innebär att myndigheter får dela uppgifter i sin verksamhet med Polisen och andra brottsbekämpande myndigheter om det behövs för att förhindra eller utreda brott som kan leda till fängelse.

Moderaterna vill dessutom införa ett tydligt krav för samtliga relevanta myndigheter att aktivt vidta åtgärder för att bekämpa brott och motverka missbruk inom respektive myndighets verksamhetsområde. Det bör ske genom tillägg i regleringsbrevet så att det blir tydligt att respektive myndighet ska arbeta med att förebygga och avslöja brott samt aktivt bistå Polisen och andra brottsbekämpande myndigheter i deras brottsutredningar. Till exempel bör samtliga myndigheter som betalar ut olika former av bistånd och ersättningar ges ett tydligt uppdrag att motverka bidragsbrott och annat missbruk.

Ytterst är det staten som avgör vad myndigheterna ska arbeta med och som också fördelar medel. I grunden är det vår uppfattning att arbetet mot brottsligheten måste prioriteras från samtliga relevanta håll, givet den utveckling som pågått under längre tid.

Möjligheterna till kamerabevakning

För att öka tryggheten och se till att fler brott klaras upp bör möjligheterna till kamerabevakning förstärkas. Förslagen i propositionen om att slopa tillståndsplikten för kamerabevakning i och i anslutning till kollektivtrafik samt på apotek är steg i rätt riktning men inte tillräckligt.

Moderaterna menar att regeringen bör överväga att även stärka möjligheten för kommuner och regioner att bedriva kamerabevakning på allmän plats och andra platser dit allmänheten har tillträde i brottsförebyggande eller trygghetsskapande syfte.

Att tillståndsplikten för kommuners och regioners kamerabevakning tas bort innebär inte att bevakningen blir oreglerad. De allmänna reglerna om behandling av personuppgifter innebär att kommuner och regioner behöver göra noggranna analyser innan kamerabevakning påbörjas och, på motsvarande sätt som för de brottsbekämpande myndigheterna, göra en intresseavvägning mellan integritetsintresset och bevakningsintresset. Datainspektionen bör dessutom ha till uppgift att utöva tillsyn och ha möjlighet att ingripa mot kamerabevakning som inte lever upp till dataskyddsregleringen.

Unga gängkriminella

Under de senaste tio åren har antalet unga som misstänks för grov brottslighet ökat. Det handlar om brott så som mord, mordförsök, brott mot vapen- och narkotikalagstiftningen och våldtäkt. Brotten blir grövre och kryper ner i åldrarna. Om och när grovt gängkriminella unga döms till sluten ungdomsvård hamnar de på en Sis-institution. Det finns sex Sis-institutioner i Sverige som har platser för sluten ungdomsvård. Till skillnad från fängelseanstalter har dessa sex institutioner inte olika säkerhetsklassning och enligt generaldirektören för Statens institutionsstyrelse finns det i dagsläget ingen säkerhetsorganisation överhuvudtaget. För att möta den grövre ungdomskriminaliteten föreslår därför Moderaterna att det införs ungdomsfängelser där säkerheten är avsevärt mycket högre än på nuvarande Sis-hem.

På Sis-hem befinner sig både personer som är omhändertagna med stöd av LVU och personer som är dömda till sluten ungdomsvård. Det finns skäl att utreda huruvida detta är lämpligt, i synnerhet när det kommer till självdestruktiva tjejer placerade på Sis-hem med stöd av LVU och grovt kriminella unga killar som avtjänar sitt straff på samma Sis-hem. Genom införandet av ungdomsfängelser skulle en sådan problematik i högre grad motverkas och en del av en sådan reform bör också innebära att Sis-hemmen graderas både i förhållande till säkerhet men också i förhållande till målgrupp. Detta är även lämpligt ur ett personal- och vårdperspektiv. Beroende på problematik bör troligtvis dagarna och därmed till viss del vårdinnehållet se olika ut och personal ha olika kompetens för att möta detta. Med mer enhetliga grupper intagna kan en specialisering av både vård och personal på högre nivå uppnås.

Enligt ungdomsåklagare så är gängmördarna lika ofta personer under 18 år, som över 18 år. Detta är en förfärlig utveckling och samhället måste göra allt för att stoppa detta. En person under 18 år som begår ett grovt brott döms oftast till sluten ungdomsvård som avtjänas på en institution som bedrivs av Statens Institutionsstyrelse. Det har visat sig att säkerheten är mycket eftersatt på dessa ställen, något som generaldirektören själv medgett. I somras rymde två män från Råbyhemmet. Båda hade hunnit bli myndiga och den ene är dömd för mord och den andre för mordförsök. Det är

orimligt att dömda, myndiga, mördare har så lätt att rymma från straffet och komma ut i frihet och fortsätta begå grova brott.

På Sis-hemmen får de intagna ha sina mobiler samt datorer. Genom dessa kan de obehindrat ta kontakt med omvärlden och fortsätta sin brottslighet på olika sätt. Rätten att använda elektroniska kommunikationstjänster får begränsas med hänsyn till ordningen eller säkerheten vid ungdomshemmet, eller om det kan motverka den dömdes anpassning i samhället eller annars vara till skada för honom eller henne eller till skada för någon annan. Ett beslut om inskränkning i rätten att använda elektroniska kommunikationstjänster eller ta emot besök får gälla i högst 14 dagar. När det inte längre finns förutsättningar för beslutet ska det upphävas. Det är en administrativ börda att varannan vecka behöva ompröva beslutet om rätten till elektroniska kommunikationstjänster. Det är önskvärt att ett sådant beslut kan sträcka sig betydligt längre. Detta bör även gälla för de som är placerade enligt LVU eller LVM på Sis-hem. LSU, LVU och LVM bör således ändras i enlighet med ovanstående.

Sluten ungdomsvård får bestämmas till högst fyra år. Mot bakgrund av den brottslighet som kan utgöra skäl för sluten ungdomsvård är det rimligt att se över om tiden för den slutna ungdomsvården bör kunna bestämmas till längre tid än så. Gängmord kan med dagens mordbestämmelse vara skäl för fängelse på livstid för vuxna och att då som ungdom få ett straff som innebär fyra års sluten ungdomsvård speglar inte brottets allvar. Dessutom är det möjligt att vården skulle få möjligheter att åstadkomma ett bättre resultat med fler än fyra år på sig att återanpassa en ungdom till en icke-kriminell livsstil. Moderaterna vill därför se över om maxtiden för den slutna ungdomsvården bör höjas.

Sluten ungdomsvård får endast dömas ut om det finns synnerliga skäl. Det är framför allt brottets straffvärde, art och tidigare brottslighet som kan utgöra skäl för sluten ungdomsvård. Straffvärdet måste vara mycket högt för att sluten ungdomsvård ska bli aktuellt och i praktiken har det rört sig om brott så som rån, grov misshandel och mord som når upp till sådana straffvärden. I tidigare lagstiftningsarbete har det uttalats en restriktivitet när det kommer till art och upprepad brottslighet som skäl för sluten ungdomsvård och detta bekräftas även av praxis. År 2007 förändrades lagstiftningen kring ungdomspåföljder och en uttalad ambition var att minska antalet frihetsberövanden av unga lagöverträdare, dvs. minska antalet unga som döms till sluten ungdomsvård. Med tanke på de senaste årens utveckling var detta fel väg att gå. Moderaterna välkomnar införandet av en ny ungdomspåföljd i januari 2021, ungdomsövervakning, som ska vara mer ingripande än ungdomsvård men mindre ingripande än sluten ungdomsvård. Vid sidan av detta menar vi dock att det finns skäl för att den slutna ungdomsvården bör kunna utdömas i fler fall än i dagsläget. Det gäller både för vilka brott och straffvärden som sluten ungdomsvård kan bli aktuellt men också när det kommer till upprepad och återfall i brottslighet. Likaså bör tiden som den slutna ungdomsvården bestäms till öka från dagens nivåer. Det ger bättre förutsättningar för en lyckad vård. För det fall en ungdom har dömts till sluten ungdomsvård flera gånger bör det dessutom utredas om detta bör vara skäl för att döma personen till fängelse.

Den vanligaste ungdomspåföljden är ungdomsvård. Ungdomsvården kan se olika ut beroende på vilken kommuns socialtjänst som är ansvarig. Kommuner med goda resurser ger i allmänhet mer omfattande och ingripande vård medan kommuner med sämre ekonomi ger mindre resurskrävande insatser. Konsekvensen blir att likvärdigheten i påföljden äventyras. Moderaterna vill därför att innehållet i

ungdomsvården ses över och utvärderas i syfte att uppnå både bästa möjliga resultat men också en mer likvärdig ungdomsvård oavsett var i landet man bor.

Vad gäller den slutna ungdomsvården så finns det i dagsläget inga regler med innebörden att det måste ha gått viss tid av verkställigheten innan den dömda kan få permissioner. Moderaterna vill att det införs en sådan begränsning. Därtill bör det gälla särskilda regler för de som dömts för gängrelaterad brottslighet. Permission bör för dessa individer enbart komma ifråga i de fall de deltar i avhoppningsprogram. Moderaterna vill som framkommit ovan införa ett nationellt avhoppningsprogram. Detta bör även anpassas för ungdomar. Idag måste utslussningen av de som dömts till slutna ungdomsvård ske inom den tid som är föreskrivet för straffet. Det försämrar möjligheterna för en fullgod utslussning och dessutom lämnas ungdomarna vind för våg. I synnerhet i de fall då de kommer ut efter 18 år ålder då socialtjänsten inte längre är inblandade i fortsatta åtgärder kring den unge. För att undvika detta vill Moderaterna att eftervården förbättras och att det införs en möjlighet till övervakning under en viss tid efter avtjänat straff.

Johan Forssell (M)

Louise Meijer (M)

Mikael Damsgaard (M)

Ellen Juntti (M)

Sten Bergheden (M)